

В І Д Г У К

офіційного опонента – кандидата юридичних наук

**О. В. Новікова на дисертацію Альони Володимирівни Агеєнко
з теми «Кримінально-правова характеристика декларування
недостовірної інформації», подану на здобуття наукового ступеня
доктора філософії за спеціальністю 081 «Право»**

Ступінь актуальності обраної теми. Декларування недостовірної інформації (ст. 366² Кримінального кодексу України, далі – КК України) є одним із найбільш дискусійних кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності. При цьому у сфері полеміки перебувають не тільки об'єктивні й суб'єктивні ознаки складу цього кримінального правопорушення та кримінально-правові засоби, передбачені за його вчинення, але й навіть самі підстави для криміналізації умисного внесення суб'єктом декларування завідомо недостовірних відомостей до декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Так, Конституційний Суд України у своєму рішенні від 27.10.2020 № 13-р/2020 зазначив: “За своєю правовою природою подання суб'єктом декларування завідомо недостовірних відомостей у декларації, а також умисне неподання декларації хоч і свідчать про порушення вимог антикорупційного законодавства, однак такі діяння не здатні заподіяти істотної шкоди фізичній чи юридичній особі, суспільству або державі в обсягах, необхідних для визнання їх суспільно небезпечними відповідно до вимог статті 11 КК України. Конституційний Суд України вважає, що декларування завідомо недостовірних відомостей у декларації, а також умисне неподання суб'єктом декларування декларації мають бути підставою для інших видів юридичної відповідальності¹”, чим розпочав тривалу наукову дискусію щодо соціальної обумовленості встановлення кримінальної відповідальності за декларування недостовірної інформації, яка наразі є невирішеною.

¹ Абз. 10, 11 п. 17 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України (Велика палата) у справі за конституційним поданням 47 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень Закону України «Про запобігання корупції», Кримінального кодексу України від 27 жовтня 2020 року № 13-р/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v013p710-20#Text>.

Свідченням *теоретичної актуальності* роботи є численні наукові публікації щодо проблематики декларування недостовірної інформації з іноді доволі суперечливими один одному висновками щодо об'єктивних та суб'єктивних ознак складу зазначеного кримінального правопорушення, а також передбачених за нього розмірів та видів покарань.

У свою чергу, свідченням *прикладної актуальності* роботи є неоднозначне застосування судами положень КК України під час судового розгляду кримінальних проваджень за ст. 366² КК України. Існує нагальна потреба вироблення єдиного науково обґрунтованого підходу щодо кваліфікації декларування недостовірної інформації, визнання окремих таких діянь малозначними тощо.

З огляду на викладене вважаю, що дисертація А.В. Агеєнко, яка становить собою предметне наукове дослідження проблематики декларування недостовірної інформації, присвячене актуальній темі і є своєчасною та необхідною як для науки кримінального права, так і для подальшого розвитку кримінально-правового законодавства.

Тема дисертації відповідає пунктам 3.4.2.7, 3.4.2.16, 3.4.2.19 Основних наукових напрямів та найважливіших проблем фундаментальних досліджень у галузі природничих, технічних, суспільних і гуманітарних наук на 2019–2023 роки, затверджених постановою Президії НАН України № 30 від 30.01.2019. Робота виконана відповідно до плану наукових досліджень кафедри кримінального права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого в межах цільової комплексної програми «Теоретичні проблеми ефективності кримінального законодавства України та практики його застосування» (номер державної реєстрації 0111U000959). Тема дисертації затверджена рішенням вченої ради Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (протокол № 3 від 21 листопада 2017 р.).

Новизна представлених теоретичних результатів проведених здобувачем досліджень. Загалом, авторці вдалося здійснити комплексне наукове дослідження кримінальної відповідальності за декларування недостовірної інформації, зокрема, розкрити питання її соціальної обумовленості, дослідити окремі ознаки елементів складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 366² КК України, сформулювати та обґрунтувати низку пропозицій щодо подальшого удосконалення відповідної статті КК України. Результатом цього дослідження стали отримані дисертанткою нові висновки, ідеї та пропозиції, які прирошують наукові знання як щодо окремо взятих питань, які охоплюються предметом дослідження, так і щодо низки загальних питань сучасної кримінально-правової науки.

Такими, що володіють ознаками наукової новизни, є, зокрема, такі сформульовані в дисертації ідеї, висновки та пропозиції її авторки:

1) вирізнення структурних елементів суспільних відносин (предмет, носії (суб'єкти), соціальний зв'язок), на які безпосередньо посягає декларування недостовірної інформації, та з'ясування механізму заподіяння їм шкоди;

2) встановлення обов'язкових ознак об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 366² КК України, а саме: діяння у формі дії та способу, який полягає в обмані. Останній може бути: а) активним, напр., включення до декларації заниженої вартості об'єкта декларування або неправдиве повідомлення про належність такого майна та б) пасивним, наприклад, не включення до декларації інформації про реально існуючі об'єкти декларування;

3) удосконалення поняття та змісту безпосереднього об'єкта декларування недостовірної інформації, а також підходу щодо визначення видів декларацій, які можуть визнаватися предметом кримінального правопорушення, передбаченого ст. 366² КК України;

4) розвиток теоретичної позиції щодо наявності низки факторів (соціальних, нормативно-правових і кримінологічних), які свідчать про соціальну обумовленість збереження кримінальної відповідальності за декларування недостовірної інформації;

5) твердження про визнання суспільних відносин у сфері запобігання корупції та загально кримінальним майновим кримінальним правопорушенням додатковим факультативним об'єктом декларування недостовірної інформації;

б) пропозиції змін до КК України, що сформовані у вигляді авторської редакції ст. 366² КК України.

Наукова обґрунтованість представлених теоретичних результатів проведених здобувачем досліджень. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, є належним, чого вдалося досягнути як за рахунок обраної структури та методології дослідження, так і завдяки використанню істотного обсягу нормативних і наукових джерел. Все це й дозволило авторці сформулювати низку достовірних наукових положень, що становлять наукову новизну дисертації.

Рівень виконання поставленого наукового завдання. Дисертантка ставила перед собою мету «розкриття питань соціальної обумовленості кримінальної відповідальності за декларування недостовірної інформації; надання кримінально-правової оцінки підстави кримінальної відповідальності

за декларування недостовірної інформації; вироблення пропозицій з удосконалення ст. 366² КК України». У межах вказаної мети було сформульовано низку завдань дисертації (стор. 8). За результатами проведеного дослідження **визначена наукова мета реалізована, а кожне з поставлених завдань – досягнуте**, що в концентрованому виді вичерпно відображене у висновках до дисертації (стор. 182–186).

Зокрема, наукове завдання *виявити фактори, що зумовлюють установа і збереження кримінальної відповідальності за декларування недостовірної інформації* реалізоване у розділі 1 дисертації і за результатами його реалізації зроблено висновок, що криміналізація декларування недостовірної інформації пов'язана з існуванням відповідних соціальних, нормативно-правових і кримінологічних факторів. Встановлення кримінальної відповідальності за це діяння узгоджується із міжнародно-правовими актами у сфері протидії корупції, з висновками Венеціанської комісії, та зобов'язаннями, які взяла на себе Україна перед світовою спільнотою.

Наукове завдання *розкрити об'єктивні ознаки декларування недостовірної інформації* стало предметом підрозділів 2.1 та 2.2 і за результатами його розв'язання авторка сформулювала цілу низку ідей та пропозицій, що відображені у п.п. 2–11 висновків по дисертації (стор. 182–184).

Наукове завдання *встановити суб'єктивні ознаки декларування недостовірної інформації* реалізоване у підрозділах 2.3 та 2.4 і результатом його реалізації став висновок про те, що «суб'єктивна сторона кримінального правопорушення, передбаченого ст. 366² КК, характеризується прямим умислом. Суб'єкт декларування усвідомлює, що: а) вносить певні відомості до декларації та б) ці відомості не відповідають реальній дійсності, тобто є недостовірними та бажає вчинити такі дії».

Наукове завдання *надати обґрунтовані пропозиції з удосконалення редакції ст. 366² КК України*, підґрунтя для розв'язання якого створювалося дисертанткою впродовж усього дослідження й відображалось у всіх структурних елементах дисертації і за результатами його розв'язання сформульована авторська редакція статті у п. 15 висновків до дисертації (стор.185–186).

Наукове завдання *встановити особливості застосування покарання за декларування недостовірної інформації* реалізоване у розділі 3 і в результаті дисертантка прийшла до низки висновків, серед яких, зокрема, те, що «кримінально-правові засоби, які встановлені і підлягають застосуванню за вчинення декларування недостовірної інформації становлять собою систему

передбачених кримінальним законом правових явищ, окремі з яких належать до засобів кримінальної відповідальності, а інші – до так званих «інших» кримінально-правових засобів. Покарання є головним серед цих засобів і караність декларування недостовірної інформації, в цілому, визначена належним чином. Інші кримінально-правові засоби мають допоміжне значення для досягнення цілей кримінально-правового регулювання і їх застосування за вчинення декларування недостовірної інформації може або поєднуватися із покаранням, або ж замінити його».

Рівень оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності. Про належний рівень володіння здобувачкою методологією наукової діяльності вже свідчать викладені вище характеристики обраної нею актуальної теми її дослідження, здобутих нею нових наукових результатів і їх обґрунтування, зміст поставлених нею завдань та якість їх розв'язання.

Використані в дисертації методи наукового дослідження, в цілому, є традиційними для науки кримінального права. До них, зокрема, належать: діалектичний, історико-правовий, догматичний, системно-структурний і функціональний, статистичний, порівняльно-правовий тощо.

Емпіричну базу дослідження склали матеріали 40 ухвал та вироків за кримінальними провадженнями про вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 366² КК України, що розглядалися судами України в період з 2020 по 2023 рр., статистична інформація Генеральної прокуратури України, Державної судової адміністрації України та її територіальних управлінь.

Дотримання вимог академічної доброчесності. За підсумками вивчення дисертації та опублікованих наукових праць А.В. Агеєнко в них *не встановлено порушень вимог академічної доброчесності*, зокрема – академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації результатів наукових досліджень тощо. Авторка дотримується правил наукової етики, дискусії з прибічниками інших позицій ведуться коректно, власні позиції обстоюються з належною аргументованістю. Повністю дотримано усіх встановлених вимог щодо цитування робіт інших авторів.

Виклад у наукових публікаціях сформульованих у дисертації положень, висновків і рекомендацій. Основні теоретичні положення, висновки і практичні результати, отримані в процесі роботи над дисертацією, опубліковано в 3 наукових статтях у фахових виданнях України, 1 науковій статті у міжнародному науковому журналі та тезах 2 наукових доповідей за результатами проведення міжнародних наукових конференцій.

Оформлення дисертації, її мова і стиль. Дисертація виконана науковим стилем української мови, матеріал в ній викладено логічно,

послідовно, доступно для сприйняття. Робота оформлена з дотриманням усіх змістовних і формалізованих вимог.

Дискусійні положення дисертації. Низка положень, висновків та пропозицій, сформульованих у дисертації, видаються дискусійними. Стосовно них я вважаю за необхідне висловити свою думку, адже згідно абз. 3 п. 27 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії «Захист дисертації повинен мати характер відкритої наукової дискусії, в якій зобов'язані взяти участь здобувач, голова та усі члени разової ради».

1. Стосовно відсутності суспільної небезпечності невнесення до декларації відомостей про наявність фінансових зобов'язань та завищення вартості активів, то зазначений висновок дисертантки (стор. 10, 142) викликає певні сумніви з огляду на таке.

Система фінансового контролю за особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, а також прирівняними до них особами, заснована на точному та достовірному декларуванні інформації. Така вимога необхідна для забезпечення можливості порівняння даних попередніх декларацій з наступними. Такий аналіз дає змогу, по суті, «моніторити» спосіб життя та рух активів суб'єктів декларування. У разі зазначення у декларації більшої вартості об'єкта декларування, порівняно з його реальною вартістю, створюється можливість для приховання (маскування) суб'єктами декларування інших, можливо незаконних, активів. Зокрема, популярною є практика декларування готівки, справжні розміри якої важко перевірити електронними засобами². В наступному недоброчесні «декларанти» використовують недостовірно задекларовані готівкові кошти для пояснення отриманих інших активів (зокрема, купівлю нерухомості, цінних паперів, транспортних засобів тощо).

Таким чином, не визнання кримінально караним діянням невнесення до декларації відомостей про наявність фінансових зобов'язань та завищення вартості активів може призвести до масової практики завищення суб'єктами декларування вартості своїх активів чи то виправдовування своїх доходів прощенням боргів тощо. Зазначене може зруйнувати побудовану в країні систему фінансового контролю. Отже, на мій погляд, наявність суспільної небезпечності у невнесення до декларації відомостей про наявність фінансових зобов'язань та завищення вартості активів є очевидним.

² Див., наприклад, Серета С. Мільярди «під подушкою». Хто з депутатів задекларував найбільше готівки? / Радіо Свобода. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/deklaratsiyi-deputaty-i-hotivka/31195687.html>.

2. Щодо моменту закінчення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 366² КК України. У висновках за дисертацією авторка зазначає, що моментом юридичного закінчення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 366² КК України, слід вважати наступний день, після закінчення строку подання виправленої декларації (п. 11 висновків за дисертацією, стор. 184). Пояснює дослідниця це тим, що відповідно до ч. 4 ст. 45 «Про запобігання корупції» впродовж 30 днів після подання декларації суб'єкт декларування має право подати виправлену декларацію. Тому лише після спливу цього строку можуть виникнути підстави для притягнення його до відповідальності (стор. 144).

На мій погляд, слід вирізняти два різні моменти закінчення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 366² КК України, залежно від типу декларації – «звичайна» чи виправлена. Щодо «звичайної» декларації, то тут я погоджуюсь з дисертанткою, що моментом закінчення досліджуваного кримінального правопорушення є наступний день, після закінчення строку подання виправленої декларації, коли у суб'єкта декларування зникає технічна можливість подати виправлену декларацію у своєму власному персональному електронному кабінеті в Єдиному державному реєстрі декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Щодо виправленої декларації, то моментом закінчення кримінального правопорушення є *момент її подання*, адже Закон України «Про запобігання корупції» (далі – Закон) встановлює можливість подання виправленої декларації *лише один раз* упродовж 30 днів після подання декларації суб'єктом декларування (абз. 1 ч. 4 ст. 45 Закону).

3. Щодо суб'єкту декларування недостовірної інформації. Дослідивши ознаки суб'єкта декларування недостовірної інформації, дисертантка робить висновок про те, що особи, визнані такими, які мають значну економічну та політичну вагу в суспільному житті (олігархами) відповідно до Закону України «Про запобігання загрозам національній безпеці, пов'язаним із надмірним впливом осіб, які мають значну економічну або політичну вагу в суспільному житті (олігархів)», не повинні визнаватися суб'єктами декларування недостовірної інформації (за виключенням тих осіб, які одночасно підпадають під ознаки інших суб'єктів декларування) (стор. 109–110, п. 12 висновків за дисертацією на стор. 184). На думку авторки, особи, які обіймають посади у керівних органах політичної партії, фінансували діяльність політичної партії, здійснюють політичну агітацію або проведення мітингів чи демонстрацій з політичними вимогами та деякі інші особи, визнані такими, які мають значну економічну та політичну вагу в суспільному житті (олігархами), не є суб'єктами досліджуваного кримінального правопорушення

(стор. 184).

Як основний аргумент на користь своєї позиції дослідниця використовує те, що кримінальне правопорушення, передбачене ст. 366² КК України, є пов'язаним з корупцією, а визнання вказаних вище осіб суб'єктами його вчинення не узгоджується з поняттям корупції, що міститься в Законі (стор. 184). На думку дисертантки, пов'язаність правопорушення з корупцією зумовлена тим, що діяльність осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та деяких прирівняних до них осіб, перелік яких передбачений у підпунктах «а», «в» та «г» п. 2 ч. 1 ст. 3 Закону, безпосередньо пов'язана з можливістю отримання статків внаслідок вчинення кримінальних правопорушень, пов'язаних з виконанням ними своїх службових чи посадових обов'язків (зловживання владою або службовим становищем (ст. 364 КК); одержання неправомірної вигоди службовою особою (ст. 368 КК); незаконного збагачення (ст. 368² КК) тощо). Таким чином, якщо особа, яка має значну економічну та політичну вагу в суспільному житті (олігарх), проте не є уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, і у той же час порушує чинне законодавство щодо подання звітності про набуті протягом року активи, то вона посягає не на відносини у сфері службової діяльності, до яких належать корупційні делікти, а посягає на відносини у сфері господарської діяльності (стор. 110).

У цей же час, дослідниця не врахувала, що т.з. «олігархи» потенційно можуть отримати активи чи іншу неправомірну вигоду від вчинення корупційних кримінальних правопорушень. Так, згідно примітки до ст. 45 КК України до корупційних кримінальних правопорушень належить, зокрема, кримінальне правопорушення, передбачене ст. 369² КК України («Зловживання впливом»). Суб'єкт зловживання впливом є загальним, а отже отримати неправомірну вигоду за це діяння може будь-яка особа, яка відповідає ознакам загального суб'єкту.

У зв'язку з цим, наведений дослідницею аргумент до позиції щодо виключення «олігархів» з переліку суб'єктів кримінального правопорушення, передбаченого ст. 366² КК України, на мою думку, вбачається недостатнім.

Крім того, зазначена позиція авторки ніяким чином не відображена у запропонованій нею редакції ст. 366² КК України (п. 15 висновків за дисертацією, стор. 185–186).

4. Щодо суб'єктивної сторони декларування недостовірної інформації вважаю за необхідне звернути увагу на два дискусійних положення.

4.1. Досліджуючи ознаки суб'єктивної сторони декларування

недостовірної інформації, дисертантка неодноразово звертає увагу на те, що вказівка на «завідомість» в описі складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 366² КК України, свідчить про наявність прямого умислу щодо декларування недостовірної інформації (стор. 123–127). Цілком погоджуюся з такою думкою, адже важко уявити як можна з необережності внести до декларації завідомо недостовірні відомості. Проте виходячи з наведеного, вбачається зайвість вказівки на умисел («умисне») в конструкції складу декларування недостовірної інформації як чинній редакції ст. 366² КК України, так і запропонованій авторкою у п. 15 висновків за дисертацією (стор. 185–186). Таким чином, щоб уникнути надмірної тавтології, було б доцільно сформулювати досліджувану норму так: *«Внесення суб'єктом декларування завідомо недостовірних відомостей до декларації...»*.

Такий підхід відповідатиме правилам юридичної техніки чинного законодавства про кримінальну відповідальність. Так, у КК України є норми, які описані подібним чином, зокрема у статтях: 135 (*«Завідоме залишення без допомоги особи...»*), 136 (*«Ненадання допомоги малолітньому, який завідомо перебуває...»*), 139 (*«Ненадання без поважних причин допомоги хворому медичним працівником «...» якщо йому завідомо відомо...»*), 151 (*«Поміщення в заклад з надання психіатричної допомоги завідомо психічно здорової особи»*), 158³ (*«...включення до виборчої документації чи документації референдуму завідомо недостовірних відомостей...»*), 159¹ (*«Подання завідомо недостовірних відомостей...»*), 205¹ (*«Внесення в документи, які відповідно до закону подаються для проведення державної реєстрації юридичної особи або фізичної особи-підприємця, завідомо неправдивих відомостей...»*), 220¹ (*«Внесення керівником або іншою службовою особою банку до бази даних про вкладників завідомо неправдивих відомостей...»*), 222 (*«Надання завідомо неправдивої інформації...»*) тощо.

4.2. У запропонованій редакції ст. 366² КК України, дослідниця зробила вказівку на мету вчинення зазначеного кримінального правопорушення, а саме *«приховання порушення вимог антикорупційного законодавства під час набуття активів»* (п. 15 висновків за дисертацією, стор. 185–186). На її думку, «вказівка на таку мету додатково підтвердить, що це кримінальне правопорушення пов'язане з корупцією. Крім цього це дозволить уникнути притягнення до кримінальної відповідальності осіб, які внаслідок недбайливого або неухважного ставлення до покладеного обов'язку допускають неточності або помилки у внесенні відомостей до декларації про належні їм та членам їхньої родини об'єктів декларування. А також виступить додатковим аргументом на користь визнання суспільної небезпечності цього діяння» (стор. 140–141).

З такою пропозицією важко погодитися, по-перше, через фактичну складність доведення такої мети під час судового розгляду. Зокрема, як спростувати органу досудового розслідування чи прокурору позицію обвинуваченого щодо внесення недостовірних відомостей до декларації через небажання ознайомлення з відомостями про його активи дружиною (іншими близькими особами або членами сім'ї) чи податковими органами? У переважній більшості обвинувальних вироків за ст. 366² КК України мета є невстановленою якраз через складність її доведення.

По-друге, чи має значення з точки зору фінансового контролю з якою метою суб'єкт декларування вніс завідомо недостовірні відомості до декларації? Суспільна небезпечність декларування недостовірної інформації полягає в усвідомленні суб'єктом декларування недостовірності внесених відомостей, що є перепорою для належного фінансового контролю.

Таким чином, на мій погляд, вказівка на мету в конструкції складу декларування недостовірної інформації є принаймні дискусійною.

5. Щодо кримінально-правових засобів та їх застосування за декларування недостовірної інформації. У цілому підтримуючи підхід і сутнісні положення, які запропоновані в цьому розділі дисертації, разом з тим, не можу погодитися з окремими позиціями дослідниці щодо співвідношення обмеження волі як виду покарання і нового «покарання» у виді пробаційного нагляду.

Передусім пробаційний нагляд ніяк не може бути прообразом обмеження волі в дієвій моделі «залишення у суспільстві» (стор. 161). Відповідно до нової ст. 59¹ КК України пробаційний нагляд – це покарання у вигляді обмеження прав і свобод засудженого, визначених законом і встановлених вироком суду, із застосуванням наглядових і соціально-виховних заходів без ізоляції від суспільства. Ці наглядові і соціально-виховні заходи скоріше є відтворенням обов'язків, які покладає суд на особу, звільнену від відбування покарання з випробуванням (ст. 76 КК України), а також дублюванням деяких інших засобів кримінального права, які не мають нічого спільного з покаранням.

Краще було, якщо б дисертантка запропонувала як альтернативу покарання, яке передбачене в проекті нового КК України (далі – Проект). Більш прийнятною є модель «покарання» у виді «обмеження свободи пересування» (ст. 3.2.8 Проекту). Але навіть ця модель є недостатньою за каральним впливом для покарання, тому що її правообмежувальні властивості більш притаманні «засобам безпеки», бо переважним чином мають на меті превенцію (убезпечення суспільства від вчинення особою нового кримінального правопорушення).

Висновок. На підставі викладеного приходжу до висновку, що дисертація А.В. Агеєнко з теми «Кримінально-правова характеристика декларування недостовірної інформації» містить нові науково обґрунтовані результати проведених здобувачкою досліджень, які розв'язують конкретне наукове завдання подальшого поступу в пізнанні підстав криміналізації чи декриміналізації декларування недостовірної інформації, ознак складу злочину та особливостей застосування покарання за декларування недостовірної інформації, що має істотне значення для науки кримінального права. Висловлені дискусійні положення є предметом для наукової дискусії під час захисту дисертації і не спрямовані на спростування основних положень і висновків, що складають наукову новизну дисертації А.В. Агеєнко, не заперечують їх і не знижують їхньої наукової значимості. Дисертація відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 (зі змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України № 341 від 21.03.2022) та Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 (зі змінами, внесеними наказом МОН України № 759 від 31.05.2019), а тому дисертантка – Альона Володимирівна Агеєнко – за результатами публічного захисту заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник
відділу кримінологічних досліджень
Науково-дослідного інституту вивчення
проблем злочинності імені академіка
В. В. Сташиса Національної академії
правових наук України

Олег НОВІКОВ

01.02.2024

